

Tjänsteutlåtande
Kommunstyrelsens förvaltning
Linnea Spång

Till: Kommunstyrelsen

Datum: 2026-05-04
Diarienummer: KS 2026/0071

Yttrande över revisionsrapport Uppföljande granskning – upphandling och inköp

Sammanfattning

De förtroendevalda revisorerna i Österåkers kommun har under våren 2026 låtit PWC genomföra en uppföljning av den granskning som genomfördes under 2023 inom kommunens upphandlings- och inköpsverksamheten.

Granskningen visar vid en sammantagen bedömning att Kommunstyrelsen inte helt vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i tidigare genomförd granskning.

Kommunstyrelsens förvaltning har bemött revisorernas rekommendationer och föreslagit ett antal åtgärder som redogörs för i detta yttrande.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslå Kommunstyrelsen besluta

Ta Kommunstyrelsens förvaltnings förslag till yttrande över revisionsrapport *Uppföljande granskning - upphandling och inköp*, daterad 2026-05-04, som sitt eget och översända till de förtroendevalda revisorerna i Österåkers kommun.

Ärendet

Revisionen har genomförts i syfte att bedöma om Kommunstyrelsen säkerställt ett förebyggande arbete mot oegentligheter avseende upphandlingar. Metod som använts vid granskningen är dokumentanalys, intervjuer, protokollgranskning, beslut och stickprov.

PWC anger att intervjuer har genomförts med följande:

- Företrädare för Kommunstyrelsen
- Företrädare för upphandlings- och inköpsenheten

Ovanstående metod har använts i syfte att möjliggöra en kartläggning av nedanstående revisionsfrågor:

- 1) Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av kommunstyrelsen?
- 2) Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?
Säkerställs avtalstroheten?

I revisionsrapporten sammanfattas att Kommunstyrelsen inte helt vid en sammantagen bedömning vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i tidigare genomförd granskning.

Förvaltningens slutsatser

Inledningsvis kan konstateras att revisionsrapporten visar att det finns saker att förbättra och utveckla inom området. Många av de föreslagna åtgärderna är dock antingen redan genomförda eller på väg upp för politisk behandling, vilket inte tycks ha fångats upp av revisorerna under intervjuerna.

1) Säkerställa att styrdokument är aktuella och kända.

PWC har i sin rapport angivit att det kan noteras att upphandlingspolicy med tillhörande riktlinjer, och riktlinje för att förebygga och hantera otillåten påverkan mot förtroendevalda inte är uppdaterade.

Förvaltningen har under vintern 2025 genomfört en fördjupad utredning av direktupphandling, i samverkan med verksamheterna, och har utifrån den granskningen lagt fram förslag på revidering av policy och riktlinjer för upphandling och direktupphandling. Reviderad policy och riktlinjer kommer att tas upp för politisk behandling under hösten 2026. I utredningen finns även förslag på utbildningsinsatser och förtydligande av ansvar och roller.

Riktlinjerna för att förebygga och hantera otillåten påverkan mot förtroendevalda har reviderats och är uppe för antagande i Kommunfullmäktige 18 maj 2026. Förvaltningen har också uppdaterat materialet gällande detta på kommunens webbplats ”Trygg politiker” under våren.

2) Utveckla styrdokument relaterad till risken för oegentligheter/välfärdsbrott. Med fördel bör styrdokumentet definiera ”oegentlighet” och exempelvis omfatta bisysslor och tydliggöra ansvaret avseende oegentligheter/välfärdsbrott.

En handlingsplan mot välfärdsbrott är framtagen av förvaltningen och är uppe för politiskt antagande i Kommunfullmäktige 15 juni 2026. Syftet med

handlingsplanen mot välfärdsbrott är att skapa en gemensam och långsiktig struktur för Österåkers kommunkoncern i arbetet med att förebygga, upptäcka och åtgärda välfärdsbrottslighet. Handlingsplanen ska bidra till att säkerställa att kommunens resurser används korrekt och rättssäkert, samt att resurserna når invånare och verksamheter som de är avsedda för.

I handlingsplanen fastställs ansvar och roller för arbetet mot välfärdsbrott, viktiga begrepp, bland annat oegentlighet, definieras och handlingsplanen omfattar bisysslor.

Handlingsplanen innehåller en åtgärdsplan som pekar ut hur kommunkoncernen ska arbeta med kunskaphöjning, lägesbild och samverkan, upptäcka och förebygga, samt styrning och uppföljning gällande välfärdsbrott.

3) Säkerställa att löpande informationsinsatser och utbildningar kring oegentligheter/välfärdsbrott ges till verksamheterna.

En utbildning som riktar sig till samtliga anställda för att förebygga välfärdsbrott och organiserad brottslighet finns redan tillgänglig i kommunens utbildningsportal sedan hösten 2025. Utbildningen uppdateras regelbundet för att vara aktuell och möta det behov som finns i organisationen.

4) Säkerställa en hög avtalstrohet. Rekommendationen innefattar särskilt att säkerställa att fakturerade priser sker i enighet med avtal.

Förvaltningen har under 2026 implementerat ett spendverktyg, Xpendio. Med hjälp av spendverktyget kan nu förvaltningen på ett systematiskt sätt följa upp avtalstroheten, identifiera avvikelser mellan fakturerade priser och avtalade villkor, samt vidta riktade åtgärder.

Verktyget möjliggör även analys av inköpsmönster på både övergripande och detaljerad nivå, vilket skapar förutsättningar för ökad kontroll, förbättrad efterlevnad av ingångna avtal och ett mer strategiskt inköpsarbete.

5) Överväga att upprätta en uppförandekod för leverantörer i syfte att tydliggöra för kommunens leverantörer vilket förhållningssätt som gäller inom ramen för oegentligheter.

I kommunens annonserade upphandlingar har förvaltningen valt att lyfta in det som kan relateras till en uppförandekod för leverantörerna i olika delar av underlaget. Dels finns detta med som kvalificeringskrav, dels som avtalsvillkor. Exempelvis kan nämnas uteslutningsgrunder enligt 13 kapitlet, behörighet att utöva verksamhet, skatte- och avgiftsskyldigheter, arbetsrättsligavillkor, antidiskrimineringsklausul, samt revision av leverantörens verksamhet.

Utöver detta ställer förvaltningen mer långtgående avtalsvillkor för utvalda riskbranscher. Exempel på dessa är avsnitten anställningsvillkor, utdrag ur belastningsregistret (där leverantören kommer i direkt kontakt med barn).

För kommunens direktupphandlingar (på ett värde under 300 tkr) kommer detta att ytterligare förtydligas i stöddokumentet och vara klart innan sommaren.

Tidigare beredning

Kommunstyrelsen 2024-09-02 § 7:10

Bilagor

1. *Missiv Uppföljande granskning – upphandling och inköp.*
2. *Uppföljning granskning, februari 2026.*
3. *Granskning av oegentligheter inom upphandling och inköp, december 2023.*

Staffan Erlandsson
Kommundirektör

Ann Hallner
Kvalitet- och hållbarhetschef

Skickas till

De förtroendevalda revisorerna i
Österåkers kommun
Akt